

Quản trị Địa phương trong khủng hoảng: Bài học rút ra từ phòng chống dịch Covid19 ở TP.Hồ Chí Minh và các tỉnh phía Nam

TS. Nguyễn Quốc Việt
 Phó viện trưởng viện NCKT&CS

Mr. Nguyễn Đức Hùng Linh
 Giám đốc phân tích và tư vấn đầu tư SSI

No 6. Aug 31, 2021

Đại dịch Covid19 đã gây sức ép vô cùng lớn tới hệ thống an sinh xã hội và tăng trưởng kinh tế của Thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng. Với Việt Nam, cho tới tháng 4 năm 2021, thành công chống đại dịch Covid-19 được coi là một kỳ tích đáng tự hào được thế giới nể trọng. Thế nhưng, kể từ khi chủng Delta tràn vào, Việt Nam đã từng bước phải qua những gì mà các quốc gia khác đã phải trải qua về cả tốc độ lây nhiễm và mức độ tàn khốc của nó. Việc một số địa phương ở Việt Nam, đặc biệt là TP. Hồ Chí Minh, đang trải qua những khủng hoảng chưa từng có do Covid-19 gây ra. Nó đã làm bộc lộ cả điểm mạnh và điểm yếu của Việt Nam trong thời gian qua. Công tác triển khai các biện pháp chống dịch theo Chỉ thị 16 ở một số địa phương, một số cơ quan còn chưa nghiêm, nhất là tại một số nơi người dân vẫn còn lơ là, chủ quan, mất cảnh giác trước diễn biến dịch bệnh. Trong làn sóng dịch Covid lần thứ 4 ở Việt Nam đang ảnh hưởng rất lớn đến sinh mệnh, đời sống và hoạt động kinh tế bình thường của Tp Hồ Chí Minh và các tỉnh phía nam, với chỉ đạo quyết liệt, các giải pháp cứu trợ xã hội trực tiếp của Thủ tướng chính phủ, các bộ ngành và chính quyền địa phương, điều cần quan tâm bây giờ là cách thức đi đến quyết định và triển khai cụ thể chính sách đó sẽ/nên như thế nào?

Trong 2 năm qua, quan điểm chống dịch Covid của Việt Nam đã có một số sự thay đổi. Năm 2020, với khẩu hiệu “Chống dịch như chống giặc”, toàn bộ hệ thống chính trị đã nhập cuộc rất quyết liệt. Tận dụng lợi thế truyền thông, các nhà quản lý đã tạo cho người dân ý thức đề phòng cao, giãn cách nghiêm túc và kết quả là dịch nhanh chóng được khống chế. Vai trò tổng chỉ huy của cấp trung ương được thể hiện rất rõ trong năm 2020 và đây là nhân tố chính tạo ra thành công. Thời gian giãn cách lâu nhất là 3 tuần (tháng 4/2020), số người tử vong rất thấp. Hoạt động kinh tế, xã hội bật lại mạnh mẽ sau giãn cách, niềm tin người dân được củng cố. Chúng ta đã đạt được thành công trong thực hiện “mục tiêu kép” trong năm 2020. Nhưng bây giờ, bối cảnh

đã khó khăn hơn rất nhiều. Trong khi đó, dư địa của chính sách tài khóa, tiền tệ lại đang bị thu hẹp sau một thời gian dài tích lũy, nhưng nguồn lực đã phải dùng để chống chịu, ứng phó với dịch Covid-19. Cộng đồng doanh nghiệp thì đã chống chịu hết sức kiên cường từ năm 2020

Năm 2021, cách chống dịch đã thay đổi với khẩu hiệu “Vừa chống dịch vừa phát triển kinh tế”, kèm theo yêu cầu “không chống dịch cực đoan”. Điểm khác biệt nữa đó là trách nhiệm chống dịch được giao cụ thể hơn cho từng tỉnh. Cách tiếp cận này ban đầu khá phù hợp, nhất là sau 1 năm có rất nhiều phản hồi “khó khăn do Covid” từ phía doanh nghiệp và quyền tự chủ luôn là mong muốn của các địa phương. Việc trao quyền và trách nhiệm cho địa phương dù thể hiện một tư duy mới về điều hành phát triển kinh tế nhưng đây là cách tiếp cận của “thời bình”. Với những vấn đề cấp bách, cần phối hợp nhanh, dứt khoát giữa các địa phương thì vai trò tổng chỉ huy của trung ương phải được đề cao, và kèm với đó cũng là tính chịu trách nhiệm.

Từ đầu dịch, khi mà quyền tự chủ đã được giao cho cấp Địa phương, thoát đầu chúng ta đã phát huy tương đối tốt lực lượng tự quản và cán bộ tổ dân phố để triển khai nhiều công việc chống dịch và cứu trợ xã hội. Tuy nhiên, đã có rất nhiều bất cập cũng nảy sinh từ đây, nhất là sự chậm trễ triển khai hoặc lạm dụng gây những bức xúc không đáng có. Cũng khó có thể đòi hỏi, yêu cầu những người không qua đào tạo bài bản về quản trị XH, những người đã về hưu, làm việc trên tinh thần đóng góp tự nguyện chứ không hưởng lương thường xuyên, phải có sự chuyên nghiệp và hiểu biết tinh tế xử lý các vấn đề quản lý xã hội trong khủng hoảng. Cách đây 2 tháng xuất hiện tình trạng tỉnh này đóng, tỉnh kia mở như Đồng Nai với Sài Gòn, rất lộn xộn và không có bất kỳ tác dụng gì đến phòng chống dịch. Kết quả là cả 19 tỉnh vùng ĐBSCL đều phải giãn cách, hậu quả về kinh tế và mất mát về con người đã vô cùng lớn. Định hướng thiếu rõ ràng giữa chống dịch và phát triển kinh tế cùng với giao trách nhiệm chống dịch chưa cụ thể rõ ràng giữa các cấp cũng như giữa những việc cần điều phối cấp trung ương, việc cần phân cấp rõ ràng cho địa phương chịu trách nhiệm, có thể coi là căn nguyên khiến dịch chậm được kiểm soát, đặc biệt là ở thành phố HCM và khu vực phía nam. Với thực trạng phân cấp quản lý nhà nước hiện nay, mặc dù chính sách được đưa ra từ trên xuống dưới, nhưng thực thi lại trông chờ, ỷ lại vào cấp thấp nhất, gây lúng túng, ùn tắc nghiêm trọng, nhất là liên quan đến các việc điều tiết dân cách và thực thi hoạt động an sinh xã hội.

Đã đến lúc, phải phát huy vai trò điều tiết và tính chuyên nghiệp của bộ máy công quyền. Nhiều nước trong lĩnh vực xử lý khủng hoảng, việc làm, an sinh xã hội họ áp dụng cơ chế TẬN QUYỀN, thành lập các văn phòng tập trung. Ví dụ ở Văn phòng Lao động - Việc làm ở Đức có các chi nhánh chính chia theo các vùng kinh tế trọng điểm, kết nối 156 cơ quan trực thuộc ở từng thành phố, tỏa ra hơn 600 chi nhánh văn phòng để giải quyết các vấn đề quản lý lao động, việc làm, đào tạo nghề, BHXH, hỗ trợ tài chính cho lao động mất việc làm. Một số lĩnh vực bảo trợ XH mang tính chuyên biệt cho bà mẹ, trẻ em, người già họ cũng triển khai cơ chế này kết hợp điều phối các mạng lưới xã hội dân sự tại địa phương. Việt nam đang tiến tới bỏ quản lý theo hộ khẩu, thì cũng nên chuyển chức năng quản lý di trú của cư dân nặng theo góc độ an ninh/hành chính sang góc độ quản lý di trú gắn với việc làm, thu nhập, an sinh xã hội

---

dựa theo các văn phòng có sự kết nối thống nhất từ TW-DF, các hội đồng tự quản cơ sở chỉ nên thực hiện đúng các chức năng tự quản và mang tính phong trào.

Đây là một bài học đắt giá cho điều hành chính sách vĩ mô trong những năm tiếp theo. Trao quyền tự chủ cho địa phương cũng luôn đúng, nhưng cũng cần rất tinh tế để cân đối giữa trao quyền và tập quyền, tận dụng lợi thế đặc biệt của Việt Nam là khả năng tập trung quyền lực để thống nhất ý chí, dẫn dắt đi nhanh. Cách tiếp cận với các vấn đề ở tầm vĩ mô cần phải có sự hiểu biết thấu đáo và tổng thể.

VEPR OPINIONS